

JINDŘICH JAROSLAV hrabě CLAM-MARTINIC

„...Nikdá nepochopí se v království našem, proč by před očima panovníků a státníků rakouských bohatá a slavná koruna česká měla mít méně nároků na ocenění a na chránění celistvosti své a sebeurčení svého než koruna uherská“... Prohlášení tohoto znění z roku 1865, stylizované Františkem Ladislavem Riegre, podpořilo 66 českých poslanců usilujících, aby se v rakouské říši dostalo stejného práva Čechům, jaké je slibováno Uhersku. Chtěli toho dosáhnout politikou pasivní resistance proti státu. Bojkotovali zastupitelské orgány, které se tak měli stát nereprezentativními. Za strůjce tohoto trpného odporu byli označeni dva poslanci: František Palacký – politik, dalo by se říci středního, měšťanského stavu – a šlechtic hrabě Clam-Martinic.

Osobnost tohoto význačného politika je poslední z dvaasedmdesáti jmen na fasádě Národního muzea v Praze. A je zde jistě právem, protože jako prezident Společnosti Muzea Království českého měl velké zásluhy o stavbu nové muzejní budovy.

Jindřich Jaroslav hrabě Clam-Martinic měl své rodiště ve Sv. Juru u Bratislavy v tehdejších Horních Uhrách. Jeho otce, hraběte Karla Jana Nepomuka, plukovníka rakouské armády a generálního pobočníka císaře Ferdinanda V., tam zavála vojenská služba. Matka byla Irka – Lady Selina Meade a pocházela z rodu Richarda, druhého hraběte z Clanwilliamu.

Chlapec, který se roku 1826 narodil v přepychu šlechtického prostředí, byl od mládí připravován ke službě rakouské monarchii. Jindřich Jaroslav, svobodný pán z Hochenberka a pán na Smečně, tak zněl jeho zkrácený šlechtický titul.

Dráhu ve státním aparátu nastoupil jako úředník v roce 1848. Jeho kariéra začala brzy

stoupat. Byl jmenován nejprve hejtmanem mělnického okresu. Roku 1853 je už ministerským radou v Pešti. O tři roky později se stává prezidentem haličské zemské vlády v Krakově.

V zámku v Blansku najdeme nevelké obrázky tří dětí z rodu Salm-Reifferscheidt. Mezi nimi je i desetiletá Augusta. Později se právě ona stane manželkou Jindřicha Jaroslava Clam-Martinice. Tato dívka se také zapsala do dějin Blanska jako „Klamovka“. Zdejší huť na tavbu železa založená v roce 1855 nese totiž její jméno. Je také poslední zachovanou salmovskou hutí a představuje významnou technickou památku. Ve Smečně, v majetku Clam-Martinice byl i známý rodový pivovar, který patřil koncem 19. století do první padesátky nejvýznačnějších českých pivovarů a předčil prý i pivovar krušovický.

Nedalekým šternberským lázním, dnes už zaniklým, kde se léčili významní čeští buditelé, například Jungmann, však prý příliš přáno nebylo. Clam-Martinicové zde protěžovali honitbu a lov, který jim plašením zvěře lázeňští hosté kazili.

Byl obratný politik, ale také značně svéhla-vý, nesnášenlivý, povýšený. Hodně si sám zka-zil svou netaktičností. Na druhé straně nikdo nepochyboval o jeho osobní čestnosti a inteligenci.

Po celá 50. léta se pokoušel vyřešit otázku samosprávy – ale tak, aby vyhovovala šlechtě a aby byla do značné míry obranou proti liberalismu a konstitucionalismu.

Roku 1860 se stal členem takzvané rozmno-žené říšské rady ve Vídni. Přispěl také ke sblí-žení mezi šlechtickou a českou měšťanskou stranou při prosazování nových statut Vlaste-neckého muzea. Tehdy se sešel i s Františkem Ladislavem Riegre.

72. jméno

„Námítka, Jeho Excellence hraběte Clam-Martiniče ohledně všeobecné nespravedlnosti při vydávání listů volebních, byla vzata od komise jednoduše na vědomost.“

Jak vidíme - ze zápisů sněmu království českého - hrabě Clam-Martinič se v poslaneckých lavicích skutečně činil. Když uznal za vhodné, neváhal třeba vystoupit z poslanecké sněmovny na protest proti vládní politice.

Od počátku 60. let byl stoupencem českého státního práva, jež tvrdilo, že stále existuje český stát (i za Rakouska), že o něm může rozhodovat jen jeho panovník v souladu se zákonným představitelem národa (v podobě sněmu). Jiná instituce (tedy třeba vídeňský parlament) nemůže dávat zákony Českému království. Byl také zvolen do čela výboru Národního muzea v Praze. Kupodivu - jeho sochu v Pantheonu nenajdeme, i když tu byla. Odstranili ji totiž na zásah vyšších míst v lednu roku 1951.

Když v prosinci roku 1867 došlo k takzvanému rakousko-uherskému narovnání, které vzalo českému národu možnost spravedlivějšího postavení v monarchii, ohradil se proti tomu jako jeden z prvních českých politiků právě Jindřich Jaroslav Clam-Martinič. V příštím roce se rakouská vláda rozhodla podstatně zvýšit daně, aby kryla pasivní stav státních financí. Okresní zastupitelstvo ve Slaném se tehdy proti tomu postavilo: „*Není přece možné, aby kterýkoliv jiný orgán než český sněm vypisoval nové daně a odnímal tak nezadatelné pravomoci ústavy království českého*“. Iniciátorem této stížnosti byl právě Clam-Martinič.

Politická činnost Jindřicha Jaroslava Clam-Martiniče vzbuzovala nelibost Vídně. Císař František Josef I., který přijel tehdy do Prahy, hraběte v osobním rozhovoru varoval, aby: „*nehnal zemi do revoluce...*“ dokonce

prohlásil - „*že by se v monarchii mohlo dospět k nejlepšímu pořádku, kdyby byl Herbst a Clam-Martinič zavřeni*“.

(Pro vysvětlení: Herbst byl německý liberál, největší nepřítel českých politiků.)

Roku 1879 vstoupili čeští politici vedení Riegerem a Clam-Martiničem do říšské rady. To byla v podstatě porážka. České věci to přineslo jen malý bezprostřední prospěch. Později se posměšně mluvilo o drobečcích. Nejdůležitější bylo rozdělení pražské univerzity na českou a německou roku 1882, dále Stremayrova nařízení, která přinesla zrovnoprávnění češtiny a němčiny v tzv. vnějším styku. Jinak šlo také o to, že Češi se víceméně smířili s existující státní formou, i když ji stále považovali za nesprávnou, a chtěli ji zlepšit, ale nikoli odbojem proti systému, ale působením v rámci systému. Přestal tak existovat rozpor mezi státní a národní loajalitou, Češi se začali uplatňovat ve vyšších funkcích, začali se učit - když ne přímo vládnout, tak alespoň spravovat, rozhodovat. Ti nejlepší a nejvýznamnější z nich vynikli nejen doma, ale překročili také hranice své vlasti a zapsali se do historie vzdělanosti rakousko-uherské monarchie i Evropy.

Jindřich Jaroslav Clam-Martinič zemřel ve věku 61 let roku 1887 v Praze. Byl to český vlastenec, obratný řečník a politik.

ÚVOD	5
KOSMAS	6
VINCENTIUS	8
PETR ŽITAVSKÝ	10
VÁCLAV II.	12
PETR I. Z ROŽMBERKA	14
KAREL IV.	16
BENEŠ KRABICE Z WEITMILE	18
ONDŘEJ Z DUBÉ	20
TOMÁŠ ŠTÍTNÝ ZE ŠTÍTNÉHO	22
KŘIŠŤAN Z PRACHATIC	24
JAN HUS	26
CTIBOR TOVAČOVSKÝ Z CIMBURKA	28
VIKTORIN KORNEL ZE VŠEHRD	30
ŘEHOŘ HRUBÝ Z JELENÍ	32
BOHUSLAV HASIŠTEJNSKÝ Z LOBKOVIC	34
GEORGIUS AGRICOLA	36
SIXT Z OTTERSODORFU	38
PIETRO MATTHIOLI	40
JAN BLAHOSLAV	42
TADEÁŠ HÁJEK Z HÁJKU	44
KRISTIÁN Z KOLDÍNA	46
MARTIN BACHÁČEK Z NAUMĚŘIC	48
DANIEL ADAM Z VELESLAVÍNA	50
TYCHO BRAHE	52
RUDOLF II.	54
ADAM ZALUŽANSKÝ ZE ZALUŽAN	56
KAREL STARŠÍ ZE ŽEROTÍNA	58
JÁN JESENSKÝ	60
JOHANNES KEPLER	62
VILÉM SLAVATA	64
PAVEL SKÁLA ZE ZHOŘE	66
PAVEL STRÁNSKÝ ZE ZAP	68
JAN AMOS KOMENSKÝ	70
JAN MAREK MARCI Z KRONLANDU	72
BOHUSLAV BALBÍN	74
JAKUB JAN VÁCLAV DOBŘENSKÝ Z ČERNÉHO MOSTU	76

Obsah

TOMÁŠ JAN PEŠINA Z ČECHORODU	78
JAN FRANTIŠEK BECKOVSKÝ	80
PROKOP DIVIŠ	82
JOSEF STEPLING	84
GELASIUS DOBNER	86
JAN TESÁNEK	88
MIKULÁŠ ADAUKT VOIGT	90
FRANTIŠEK MARTIN PELCL	92
STANISLAV VYDRA	94
IGNÁC BORN	96
JOSEF DOBROVSKÝ	98
FRANTIŠEK JOSEF GERSTNER	100
MARTIN ALOIS DAVID	102
TADEÁŠ HAENKE	104
KAŠPAR MARIA hrabě ZE ŠTERNBERKA	106
FRANTIŠEK JOSEF hrabě ŠTERNBERK-MANDERSCHIED	108
JOSEF JUNGSMANN	110
BERNARD BOLZANO	112
JAN EVANGELISTA PURKYNĚ	114
JAN SVATOPLUK PRESL	116
VÁCLAV HANKA	118
FRANTIŠEK XAVER MAXMILIÁN ZIPPE	120
PAVEL JOSEF ŠAFAŘÍK	122
FRANTIŠEK PALACKÝ	124
FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ	126
FRANTIŠEK ADAM PETŘINA	128
JOACHIM BARRANDE	130
CHRISTIAN DOPPLER	132
JAN ERAZIM VOCEL	134
JOSEF WENZIG	136
AUGUST JOSEPH CORDA	138
KAREL JAROMÍR ERBEN	140
AUGUST EMANUEL REUSS	142
FRIEDRICH STEIN	144
JAN KREJČÍ	146
JINDŘICH JAROSLAV hrabě CLAM-MARTINIC	148
OBSAH	150